

Puhe kolmen kuoron konsertissa Ähtärin kirkossa su 12.11.2017 klo 18.

Hyvät ystävät!

Konserttimme juhlistaa upealla tavalla juhluvuoden eri teemoja: 100-vuotista Suomea, 150-vuotiasta Ähtärin kaupunkia, 80-vuotta täyttäneitä Ähtärin kirkkoa ja 500-vuotta täyttävää luterilaista kirkkoa. Tässä puheessani keskityn reformaation sisältöön Martti Lutherin elämän kautta, sillä se on luonut pohjan kaikelle sille, mitä tänään saamme täällä kirkossa kuulla. Reformaation pääjuhlaa vietettiin viikkositten Turussa, jossa tällä viikolla on kokoontunut kirkolliskokous. Linaan otteen ministeri Sanni Grahn-Laasosen puheesta kokousedustajille: ”Evankelis-luterilainen kirkko on ollut voima sivistyksen puolesta. Tuo sama sivistystahto ja sivistysusko takaavat Suomen menestyksen myös tulevaisuudessa”.

Nämä olivat upeita sanoja ministeriltä ja hieno tunnustus kirkon työlle. Kun katsomme historiassa taaksepäin, Jumalan sana on ollut oppaana kansamme keskuudessa vuosisatoja. 80-vuotias Ähtärin kirkko seisoo ylväästi mäellä, jossa sen tehtävä on pitää esillä muuttumatonta Jumalan sanaa ja sakramentteja. Vaikka maailma muuttuu ympärillämme välillä hyvinkin nopeasti, Jumalan sana ei muutu eikä Jumalan hyvä tahto meitä ihmisiä kohtaan. Uskonpuhdistus synnytti innostusta myös silloisessa Suomessa. Mikael Agricola loi Suomen kirjakielen ja Suomi alkoi luterilaistumaan katolisen kirkon luomalle pohjalle. Lukutaito ja kansan sivistystaso alkoivat vähitellen nousta. Lutherin Iso Katekismus ilmestyi suomeksi 1674 ja herännäisyyden edustajat F.G. Hedberg, Gustaf Dahlberg ja Niilo Kustaa Malmberg alkoivat toimittamaan 1840-luvuilla Lutherin teoksia laajalti Suomessa. On huomattava, että Lutherin Roomalaiskirjeen luennot, jotka hän piti vuosina 1515-1516, löydettiin vasta 1899 Vatikaanin kirjastosta kuulijan muistiinpanoina ja Berliinin kuninkaallisesta kirjastosta alkuperäisenä käsikirjoituksena. Luennot kuvastavat Lutherin kypsymistä uskonpuhdistajaksi. Lutherin esipuheet Uuteen testamenttiin ja Roomalaiskirjeeseen painettiin kaikkiin Raamatun laitoksiin Agricolan päivistä aina 1700-luvun loppuun saakka sekä myöhemmin vielä 1832 ja 1923.

Martti Luther syntyi 10.11.1483 ja kuoli 18.2.1546 Eislebenissä. Luther vihittiin papiksi 1507. Sitä edelsi kausi, jolloin Luther etsi tunnolleen sisäistä rauhaa augustinolaisluostarista. Lutherin vapautti omantunnonsoittoksesta ja kuolemanpelosta rippi-isä Staupitz, joka ohjasi Martin jatko-opiskelemaan teologiaa. Luther valmistui teologian tohtoriksi 1512 29-vuotiaana. 95 teesiään Luther julkaisi Wittenbergin linnankirkon edustalla 1517. ”Paavillinen ane ei anna anteeksi ainoatakaan syntiä, rauhan voi saavuttaa Kristuksen sanassa uskon kautta.” Nämä sanat aloittivat protestanttisen uskonpuhdistuksen Saksassa. 1500 vuoden aikana

kristittyjen pieni joukko oli laajentunut lukuisiin maihin. Uskonpuhdistuksen ratkaisevat vuodet olivat 1519-21. Luther kutsuttiin [Leipzigin väittelyä](#) tunnettuun disputaatioon [Johann Eekin](#) kanssa heinäkuussa 1519. Eck syytti Lutheria [hussilaisuudesta](#). Luther myönsi löytäneensä [Jan Husin](#) kirjoituksista kristillisiä ja evankelisia totuuksia, joita yleinen kirkko ei voi tuomita. Luther sanoi: ”Raamatun tähden meidän täytyy hyljätä paavi ja konsiilit. Minä tahdon uskoa omasta tahdosta enkä olla minkään auktoriteetin orja, oli se sitten konsiili, yliopisto tai paavi.” (wikipedia)

Julkisilla esiintymisillään Luther nousi käsittelemään länsimaista kristikuntaa vuosisatoja askarruttanutta kysymystä, oliko Rooman piispalla oikeus pitää itseään maailman kansojen ylimpänä kaitsijana. Oliko ylösnoussut Jeesus Pietarille Genesaretin järvellä sanoessaan: ”Kaitse minun lampaitani!” todella tarkoittanut jotakin sen tapaista, mihin paavit perustivat valtansa? Luther kielsi tämän vedoten pyhään Raamattuun ja kirkon historiaan.

Paavin näkökulmasta Luther osoittautui kerettiläiseksi eli harhaoppiseksi ja Luther julistettiin paavin bullan alaiseksi 15.6.1520 alkaen ja hänet voitiin sellaisenaan tuomita. Paavin edustajat eivät ottaneet Lutherin raamatullisia perusteluja vakavasti, koska katolisen kirkon järjestyksen mukaan vain paavilla oli oikeus tulkita Raamattua. Paavin edustajat eivät myöskään huomanneet aikojen merkkejä: humanistit olivat nostaneet juuri uuteen arvoon Raamatun alkukielet heprean ja kreikan. Humanistien ääntä puolestaan kuuntelivat sekä ritarit että kaupunkien valistuneet porvarit. Alkoi uusi tutkimus Raamatun alkuperäisen merkityksen selvittämiseksi. Katolisen kirkon käyttämä latinankielinen Vulgata ei enää ollutkaan ratkaiseva Raamatun käännös. Uusi aikakausi toi mukanaan kirjapainotaidon kautta laajoille kansanjoukoille erilaisia otteita Raamatusta ja raamatun selitysteoksia ja lentolehtisiä. Lutherin kirjat syntyivät 1520-luvulla polttoroviolle päätymissä uhan alla. Wormsin valtiopäivien jälkeen tammikuussa 1521 Lutherin suojelija vaaliruhtinas [Fredrik Viisas](#) antoi luvan ”siepata” Lutherin ja viedä hänet turvaan [Wartburgin linnaan](#). Siellä Luther omistautui mm. Raamatun saksantamiseen muun maailman luullessa hänen kuolleen. UT:n esipuheessa hän kirjoittaa v. 1522 näin: ”Sillä evankeliumi on kreikkalainen sana, joka merkitsee: hyvä sanoma, hyvä tieto, hyvä uutinen, hyvä julistus, josta lauletaan, puhutaan ja iloitaan. Niin kuin silloin kun Daavid voitti suuren Goljatin, hyvä sanoma ja ilahduttava uutinen levisi Juudan kansan keskuuteen siitä, että heidän hirvittävä vihollisensa oli surmattu ja heidät oli saatettu pelastettuina iloon ja rauhaan; sen tähden he hyppivät, lauloivat ja iloitsivat.” (Martti Luther Valitut teokset II s. 11-12)

Lutherin asenne Roomaa kohtaan jyrkkeni ja jyrkkeni tosiasioiden ja omantunnon pakosta. Vuonna 1525 Luther nai entisen nunnan [Katharina von Boran](#). Naimattomuuslupauksen rikkominen oli jatkoa katolisten käytäntöjen arvostelulle. Martti ja Katharina saivat kuusi lasta: Hansin, Elisabethin, Magdalenan, Martti nuoremman, Paulin ja Margarethan. Näin Lutherin elämän ratkaisuissa näkyy Jumalan suuri siunaus, kun hän oli kuuliainen omantuntonsa äänelle, joka oli sidottu Jumalan sanaan. Siinä on yksi uskonpuhdistuksen ja Lutherin elämän suurimpia opetuksia meille tänä iltana.

Vuosina 1524 ja 1525 Luther väitteli tunnetun humanistin, [Erasmus Rotterdamilaisen](#), kanssa. Luther otti kirjallisessa väittelyissään Erasmuksen kanssa eroa humanisteihin. Erasmus korosti tahdon vapautta ja sen merkitystä ihmisen pelastukselle. Luther sen sijaan kirjoitti kirjan sidotusta ratkaisuvallasta. Uskon syntyminen on alusta loppuun Jumalan työtä.

Ausburgin valtiopäivillä v. 1530 julkistetut uskontunnustukset erottivat luterilaiset lopullisesti katolisesta kirkosta. Ratkaiseva kysymys oli vanhurskauttamisoppi eli se, miten ihminen tulee autuaaksi. Katolisen kirkon mukaan ihminen voi tahtonsa kautta ja aneilla eli hyvillä töillä sekä esirukouksilla myötävaikuttaa pelastumiseensa, mutta luterilaiset tunnustivat, että pelastus tulee yksin uskosta, yksin armosta ja yksin Kristuksen ansion tähden. Toinen merkittävä opillinen eroavaisuus oli käsityksessä ehtoollisen merkityksestä eli miten ehtoollisen asetussanat oli ymmärrettävä.

Yhteensä Lutherin kirjoitusten määrä on valtava. Kuitenkin, V. 1533 Luther kirjoitti kaikkien kirjojensa luettelon esipuheessa: ”Mitään muuta en ole tavoitellut kuin että Pyhä Sana ja Jumalan totuus tulisi julki.” Vaikka Lutherin tekstit ovat täyttä asiaa Jumalan sanasta eli laista ja evankeliumista, uskosta, opista, epäuskosta ja Jumalan vastustajasta, Jumalan tahdon noudattamisesta, rakkaudesta ja hyvistä töistä sekä iankaikkisesta elämästä, hänen teksteissään on myös paljon huumoria ja itseironiaa ylpistyvästä kirjantekijästä. Lutherille rakkain evankeliumikirja oli Johanneksen evankeliumi siitä syystä, että se keskittyy Jeesuksen sanoihin eikä tekoihin. Evankeliumin opin kannalta selkeimpinä kirjeinä Luther piti roomalaiskirjettä ja 1. Pietarin kirjettä. Sitä vastoin Jaakopin kirjeeseen ja Johanneksen Ilmestyskirjaan Luther suhtautui kriittisesti. Apokryfikirjoja hän ei halunnut Raamatun kaanoniin.

Hyvät kuulijat. Muutaman viikon kuluttua itsenäisyyspäivänä, kirkon viereiselle sankarihautausmaalle lasketaan havuseppeleet jokaiselle sankarivainajalle sekä muistomerkeille sekä sytytetään kynttilät sankarivainajien muistolle. Kuten jo kuulumme konsertin alussa mieskuoron tulkitsemana, suomalainen rukous on se, että Korkein siunaisi ja varjelsi maattamme ja kansaamme tulevinakin vuosina. Jumalan

voima on evankeliumissa, jossa saamme kuulla hänen äänensä. Vanhurskaus korottaa kansan, mutta synti on kansakunnan häpeä. Väsyneet maan saavat kuulla rohkaisevan lupauksen: synnit ovat anteeksi annetut Jeesuksen nimessä ja veressä! Juhlaa on se, että Herra Jeesus saa asua uskon kautta sydämessä. Silloin sydän, mieli ja kieli yhtyy ilolla lauluun ja ylistykseen! Portti on avoin. Taivaassa halleluja ei ikinä pääty.